

**Фонд оценочных средств для входного контроля и
промежуточной аттестации обучающихся
по учебному предмету «Родной язык (чеченский)»
(типовой вариант)
(7 классы)**

Обязательная часть учебного плана.

Предметная область: Родной язык и родная литература

¹ Данный вариант фонда оценочных средств является типовым для учителя-предметника, ежегодно на основании приказа директора школы в ООП ООО вносятся изменения в форме дополнения.

Карарий, юккъерий аттестаци кхочушъяран мах хадоран фонд
М.Р.Овхадовн, Р.А.Абдулкадыровн программы т1ехь

**Талламан диктант №1 грамматически т1едилларца «7-чу классехь
1амийнарг карладаккхар. Къамелан дакъош» темина.
Хъуьнан дахар**

Сарахь оха тхешан т1обьмигаш кечдира. Оха цу чу г1утакхаш а, аптечка а,
кедаш а, 1айгаш а дехкира. Са ма-хилли тхо новкъа девлира.

Новкъахь Салас ког хадийра.Тхан санитара, цунна йод а хъаькхна,
д1абихкира иза. Сала т1аккха д1авеара.

Оха сада1а билгалъяьккхинчу меттигана т1екхача барх1 километр
йисинера. Новкъахь тхо уьшалшна т1е 1иттаделира. Амма тхан разведчикашна
дика некъ карийра. Т1аккха тхо оцу новкъа д1адахара.

Т1аьхъара сада1а севцира тхо боккха 1ам болчохь. Ц1ехъана тхуна
хезира бер доьлхуш. Тхо девдда цига дахара. Жима ши йо1 тилаелла хиллера.
Оха и шиь новкъа яьккхира.

Грамматически т1едиллар:

1. Хьалхарчу предложенина синтаксически къастам бе.
2. 1-чу предложенехь билгалдаха шайна девза къамелан дакъош .

Талламан диктант №2 граматически тедилларца «Хандош» темина

Ши накъост

Ши накъост хъуна юккъехула дIавоьдуш , царна акха ча тIеIоттаелира. Цхъаь ведда дитта тIе велира, важа ша волччу новкъахъ висира. Кхин дан хIума а ца хилла, иза лаьтта охъавуьйжира, ша велла моттийта.

Ча тIе а яхана, цунах хьожа яккха юьйлира: стага са ца доIура. Цуьнан юьхъах хьожа а яьхна, иза велла моьттуш, ча дIаяхара. Мацца а, ча дIаяхна, хан яьлча, важа дечигана тIера охъа а воьссина, велавелира:

- И хIун дара, - бохура цо,- хъуна лере а еана чано аьлларг?

- Чано соьга бохура, кхерам болчу меттехъ накъост дIа а тосуш, доьдуш долу адамаш- вон адамаш ду.

Грамматически тедиллар:

1. Хьалхарчу предложенина синтаксически къастам бе.
2. Схъаязде I –чу абзаца юкъара хандешнаш, билгалбаккха саттам.

**Талламан диктант №3 граматически т1едилларца «Причастии» темина
Дарц хьобкху 1а**

Д1аяхара йовха аькхе, д1аелира дашо гуьйре, охьадеара ло-схьакхечира дарц хьобкху шийла 1а.

Схьахьекха дубьладелира шийла мехаш. Дерзина лаьтгаш дара хьуьнхара дитгаш, 1аьнан к1айчу бедаре хьобжуш. Багий, базий кхин а ч1ог1а сенделлера.

Дукхазза а ло даккхийра долалора, ткьа адамаш 1аьнах сакьбералуш, самадубьлура: 1аьнан цхьа шатайпа, ц1ена серло хуьлура корех чукхетий. Дубьхьарлерачу лай т1ехула таллархой талла бахара. Дийнахь сарралц хезаш дара хьуьнхахь летачу лартоллучу ж1аьлин аз.

Таллархо ву хьуьнан йистехь к1елхиина 1аш. Уьйриг санна керчаш, некьахула схьайог1уш ю пхьагал. Таллархочо шок тоьхча, пхьагало, саца а сецна, шина кога т1е а хиьна, лергаш а доьг1на, - ладубьг1ира: «Гена дуй техьа ж1аьлеш?»

Грамматически т1едиллар:

1. Шолг1ачу предложенина бе синтаксически къастам.
2. Схьаязье текста юкьара причастеш, билгалъяккха хан.

**Талламан диктант №4 грамматически тедилларца «7-чу классехъ
1амийнарг карладакхар.Къамелан дакъош» темина
Б1аьсте**

Б1аьсте ца йолуш дикка хьееллера. Т1аьххарчу к1ирнашкахъ екхна , г1орийна, шийла лаьтташ яра. Дийнахъ малх кхетча, ешара, буйсанна шело ворх1 градусе кхочура, некъ боьхна, ворданащца лелара.ц1еххъана , бовха мох а баьлла, мархаш йолаелира, кхаа дийнахъ мела дог1а дилхира. Т1аккха, мох а тийна, дуькъя дохк деара.

Сарахъ кхоларш д1аевлира, д1аяхара мархаш.1уьйранна кхетгачу малхо чехка башийра буткъя ша. Баьццара бос белира, можа заза даьллачу дитгаш т1ехъ хьийза дуьйлира накхармозий. Д1алаьхкинчохъ 1оьхура бежанаш, ловза девлира гоме когаш долу 1ахарий, новкъахула ловзуш уьдура бераш.

Т1еера бакъйола б1аьсте.

Грамматически тедиллар:

1. Хьалхарчу предложенина бе синтаксически къастам.
2. 1-чу предложенехъ билгалдаха шайна девза къамелан дакъош.

V-XI классийн дшархойн диктангийн мах хадорехь хьехархочо куьйгалла оьцу кху некъех:

1. Диктантехь орфографически а, пунктуационни а гIалаташ къабст-къабстина лору, оценка юкъара юьллу.

2. Диктантана «5» дуьллу, нагахь цхьа а орфографически гIалат дацахь я цхьаннал сов пунктуационни гIалат ца хилахь.

3. «4» дуьллу, кхааннал сов орфографически а, шиннал сов пунктуационни а гIалат ца хилахь (я шиь орфографически, кхоь пунктуационни гIалат хилахь).

4. «3» дуьллу, ялханнал сов орфографически а, пхеаннал сов пунктуационни а гIалат ца хилахь (я 5 орфографически, 5 пунктуационни гIалаташ хилахь).

5. «2» дуьллу, иттаннал сов орфографически а, пхеаннал сов пунктуационни а (я бархIаннал сов орфографически а, ворхIаннал сов пунктуационни а) гIалаташ ца хилахь.

Дешархочун балха гIехь гIалат лара деза, орфографически а, пунктуационни а, муьлхха а бакъо талхош, диктант язъяле оцу классехь я цул лахарчу классашкахь Iамийнчух иза хилахь. Нагахь санна талламан диктантехь 5 ша дина нисдарш хилахь (нийса цаяздинарг нийсачуьнца хийцина) оценка цхьана баллана лагIю, иштта оценка «5» ца дуьллу, диктантехь 3 я цул сов нисдарш хилча.

Оценка юьллуш, ца лоруш дуьту:

1. Программехь йоцу я Iамийна йоцу орфографически а, пунктуационни а бакъонаш талхош долу гIалаташ (масала, V классехь хандешан карарчу а, яханчу а хенийн чаккхенаш нийсаязъяр, спряженешкахь хандешнийн нийсаяздар, подлежащий, сказуемийн юккъехь тире йиллар-цайиллар ца Iамадо. Уьш VI а, VII а, VIII а классийн программехь ю).

2. Тилкхаздаьлла гIалат (описка) лору, масала, белхало хила дезачохь белхано яздинехь, Iуьйре хила дезачохь Iуьйле яздинехь.

3. Нохчийн маттахь зевне мукъаза й (йот) яздар, масала: йоза хила дезачохь еза яздахь, йогIу (егIу), юьртахь (йуьртахь), юьгу (йуьгу) яздахь.

4. Орам ларбеш а, ораман аьзнаш хийцалуш а терахьдешнаш яздар, масала: исс - иссалгIа-уьссалгIа, итт - итталгIа - уьтталгIа.

5. Къовсамечу мсттигашкахь чолхечу дешнийн нийсаяздар, масала: пайдаэцар - пайда эцар, нийсаяздар нийса- яздар, гIодар - гIо дар, и. дI. кх.

6. Дешнашкахь дифтонгаш язъяр: къега- къиэга, терса- тиэрса, оза-уоза, еха - йиэха, и. дI. кх. а.

7. Цдердешнийн къовсаме яздар: стогалла- стагалла, мох – мохан-механ - махан, морха, и. дI. кх. а.

Дешархоша далийтинчу гIалаташна юкъара даккхий а, кегий а гIалаташ къасто деза.

Даккхий гIалаташ лору:

1. Хьалхенца Iамийна а, йозанехь алсам пайдаоьцуш а йолу орфографически, пунктуационни бакъонаш талхош долу гIалаташ:

2. Мукъазчу элпашна юккъе яздеш долу къасторан хьаьркаш, масала: хIаллакьхилла, меттахьхьайра.

3. Дешхьалхенца йолчу я чолхечу инфинитиван суффиксийн язъяр.

4. Хандешнех хиллачу тайп-тайпанчу къамелан дакъойн яздар (оху -охуна я охана, тоьгу - тоьгуна я тоьгана).

5. Хандешан ихначу хенан язъяр, масала: бохура я бахара, моьттура я моттара.

6. Кху кенара цѐрдешнийн яздар: дечиган я дечган, эчиган я аьчган.

7. Цѐрдешнийн а, билгалдешнийн а массо къобалыйна тѐэцна йолу яцйинчу а, юьззинчу а форманийн язъяр, масала: гѐуллакх я гѐулкх, гѐиллакх я гѐилкх.

Дсшархочун балха тѐехь цхьамогѐа (кхоъ я цул сов) цхьана бакьонна нислуш гѐалаташ хилахь, диктантана оценка лакхаяккха мега, масала, дешан чаккхенга н яздарехь, доца шеконан элпаш (а, и, у,) яздарехь.

Комплексни талламан белхашкахь, диктантах а, тѐдилларех а (фонетически, лексически, орфографически, грамматически, пунктуационни) лаьттачу, ши оценка юьллу-хѐора балхана шен-шен.

Тѐдилларийн мах хадорехь куьйгалла оьцу кху некъех:

«5» дуьллу, массо а тѐдиллар нийса кхочушдинехь;

«4» дуьллу, тѐдилларийн $\frac{3}{4}$ дакъа нийса динехь;

«3» дуьллу, болх ах я цул сов нийса бинехь;

«2» дуьллу, болх эханал кѐезиг бинехь.

Билгалдаккхар:

Орфографически а, пунктуационни а гѐалаташ, тѐдиллар кхочушдарехь дина долу, диктантан мах хадош лору.